

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

Гурченков О.П., Новікова Д.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

***Анотація.** Проаналізовано сучасний стан і тенденції розвитку альтернативної енергетики в Україні та світі, виявлено основні закономірності та проблеми. На основі аналізу статистичних даних проведено оцінку результативності розвитку галузі, а також сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення інвестиційного середовища та державних механізмів стимулювання відновлюваної енергетики в Україні.*

***Ключові слова:** розвиток альтернативної енергетики, відновлювані джерела енергії, “зелений” тариф.*

Вступна частина. Посилення впливу глобальних тенденцій до реалізації політики низьковуглецевої економіки на сучасному етапі вносить суттєві корективи у діяльність енергетичних підприємств у світі. На сьогодні альтернативна енергетика набуває ознак однієї з ключових галузей світової економіки, так як відновлювані джерела енергії виступають не лише способом зменшення вуглецевої енергетичної залежності, а можуть бути реальною конкурентною перевагою тих країн, що можуть ефективно їх використовувати. Водночас альтернативні джерела енергії можуть компенсувати недоліки існуючої енергетичної системи, адже запаси енергії сонця, води, вітру та біологічної сировини в країні практично невичерпні та сприятимуть економічному зростанню за рахунок скорочення витрат на енергію в усіх сферах господарювання. Крім того, це має привести до скорочення викидів вуглекислого газу, адже альтернативні джерела енергії значно зменшують його викиди, сприяють вирішенню проблем щодо охорони довкілля та покращують екологічну ситуацію в державі. Для України дослідження питань розвитку альтернативної енергетики є особливо актуальними в умовах посилення конкуренції, глобалізації та сучасних євроінтеграційних процесів, а також враховуючи високий рівень споживання енергоресурсів порівняно з розвиненими країнами та достатньо високу енергетичну залежність від імпортованих джерел енергопостачання.

Внесок альтернативних джерел енергії у загальний баланс енергозабезпечення України значною мірою забезпечується за рахунок виробництва електроенергії гідроелектростанціями, а також за рахунок використання твердого палива для обігріву житла, біомаси для технологічного опалювання в деревообробній промисловості і виробництва електроенергії на ТЕЦ. Згідно з національним енергетичним балансом частка відновлюваних джерел енергії в загальному обсязі виробництва первинної енергії в Україні складає лише біля 2 % [2]. І це при тому, що Україна має значний технічно-досяжний потенціал виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива, який становить понад 98,0 млн т умовного палива на рік. При цьому, найбільшу питому вагу в обсязі потенціалу виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива складають біоенергетика – 31,6 %, вітроенергетика – 28,6 % та енергія довкілля (теплові насоси) – 18,4 %.

Метою доповіді є аналіз сучасного стану альтернативної енергетики в Україні та розробка практичних пропозицій, спрямованих на вдосконалення економічного забезпечення розвитку альтернативної енергетики за умов глобальної політики низьковуглецевої економіки..

Основна частина. Важливим напрямком розвитку альтернативної енергетики в Україні є виробництво альтернативних видів палива. Тільки протягом 2018 р. Держенергоефективності кваліфіковано 26 когенераційні установки, із них в якості основного палива використовують природний газ – 20 установок, скідний енергетичний потенціал (коксівий, доменний, конверторний газ) – 6 установок. Однак цього недостатньо

враховуючи існуючий потенціал розвитку виробництва альтернативних видів палива в Україні.

Крім того, за даними НЕК “Укренерго”, згідно з виданими технічними умовами, у 2018 р. на об’єктах енергетики, що виробляють електроенергію з відновлюваних джерел, планується приєднання потужностей в обсязі 2401 МВт, з яких: 1178 МВт – на об’єктах вітроенергетики; 1198 МВт – на об’єктах сонячної енергетики; 5 МВт – на об’єктах малої гідроенергетики; 20 МВт – на об’єктах біоенергетики. До недоліків державного регулювання розвитку альтернативної енергетики в Україні слід віднести той факт, що станом на 01.01.2019 р. без свідоцтв про отримання “зеленого” тарифу працювало 25 об’єктів енергетики, що виробляють електроенергію з відновлюваних джерел встановленою потужністю 28,4 МВт та 15 об’єктів – з вторинних енергетичних ресурсів загальною потужністю 585,9 МВт. Зазначеними об’єктами у 2018 р. було вироблено 1486,5 млн. кВт / год. І ця ситуація вимагає відповідного врегулювання відповідно до чинного законодавства.

Потужність вітрової енергетики у 2018 році перевищила 500 МВт (без урахування Криму та тимчасово окупованих території Донбасу). Найбільша кількість об’єктів була введена в експлуатацію у Запорізькій області. Зросли потужності на Херсонщині, Миколаївщині та Львівщині, а в Івано-Франківській області було встановлено першу вітрову турбіну. Також у 2018 році в Україні з’явилося чотири вітропарки: у Херсонській області ввели в експлуатацію першу чергу Новотроїцької ВЕС (потужність – 69МВт), у Миколаївській запрацювала друга черга Причорноморського вітропарку (потужність – 20,8 МВт), у Львівській запустили ВЕС «Старий Самбір2» (потужність – 20,7 МВт), а на Івано-Франківщині запрацювала перша черга вітряної електростанції «Шевченкове-1» (потужність – 6,4 МВт). Вітряні електростанції у 2017 році виробили сумарно 970,496 млн кВт·год електроенергії. Цього обсягу достатньо для роботи 207 тисяч домогосподарств (при середньому споживанні 400 кВт·год за місяць).

Ключовим механізмом стимулювання виробництва «зеленої» енергії в Україні залишається «зелений» тариф, згідно з яким виробникам енергії із сонця, вітру, біомаси та низки інших джерел держава гарантовано оплачує вироблену енергію за спеціальним тарифом, який встановлюється в євро і є у декілька разів вищим за ринкову ціну електроенергії. Загалом «зелений» тариф є економічним механізмом, направленим на стимулювання інвестицій у відновлювану енергетику. Він дає можливість продажу виробленої електричної енергії за гарантованим тарифом, що дозволяє захистити інвестиції від валютних ризиків. Введення в Україні «зеленого» тарифу помітно змінило енергетичну карту країни. До 2010 року на українському ринку відновлюваної енергетики працювали поодинокі підприємства, але вже в 2017 році кількість гравців зросла до 209 і ця динаміка активно продовжується. У той же час за цей період «зелений» тариф істотно знизився, зокрема, для сегменту сонячної енергетики.

З усього вищенаведеного переліку основних завдань державної політики у сфері альтернативних джерел енергії, можна засвідчити лише наявність тенденції нарощування обсягів виробництва та споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел. Тоді як всі інші потребують негайного вирішення на державному рівні, особливо це стосується додержання законодавства та екологічної безпеки у сфері виробництва і споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел.

Тому потенціал альтернативних джерел енергії в Україні абсолютно недовикористаний і це є одним з тих пріоритетних напрямів економічного розвитку, який міг би стати привабливим для прямих іноземних інвестицій. Крім вітрової і сонячної енергетики, кожна з яких більше підходить для конкретних областей країни, додатковий акцент може бути зроблений на біомасі і біогазі, що, до речі, і було рекомендоване Міжнародним енергетичним агентством і іншими міжнародними організаціями для інтенсивного розвитку енергетичного сектору України.

Висновки. Отже, враховуючи аналіз наведеної інформації щодо сучасного стану альтернативної енергетики в Україні, слід зазначити, що результативність механізмів державного регулювання її розвитку в сучасних умовах є недостатньою і потребує суттєвого підвищення. Альтернативна енергетика має зіграти важливу роль у подоланні економічної

кризи і підвищити рівень енергетичної незалежності України. Тому кожний регіон країни має ефективно використовувати, як мінімум, кілька джерел альтернативної енергії: біомасу, воду, вітер, геотермальну і сонячну енергію. Для цього необхідно підвищити результативність механізмів державного регулювання розвитку альтернативної енергетики, що сприятиме сталому соціально-економічному розвитку України і підвищенню рівня енергетичної безпеки держави.

REFERENCES

- [1] Zakon Ukrainy «Pro alternatyvni dzherela enerhii» vid 20 liutoho 2003 roku (№ 555IV)
- [2] Kudria S.O. Netradytsiini ta vidnovliuvani dzherela enerhii: Pidruchnyk / S.O. Kudria. – K.: NTUU «KPI», 2012. – 492 s.
- [3] Sviatnenko A., Vlasov V.S., «Otrymaty svoiu chastynu zelenoho pyroha», Tyzhnevyyk «Dzerkalo tyzhnia» №47, 18.12.2010.

Gurchenkov O.P., Novikova D.O.

Status analysis and prospects of the development of alternative types of energy in Ukraine

Abstract. The current state and tendencies of development of alternative energy in Ukraine and the world are analyzed, the main regularities and problems are revealed. Based on the analysis of statistical data, an assessment of the efficiency of the industry was made, as well as practical recommendations were made on improving the investment environment and state mechanisms for stimulating renewable energy in Ukraine.

Keywords: development of alternative energy, renewable energy, green tariff.

Гурченков А.П., Новикова Д.А.

Анализ состояния и перспективы развития альтернативных видов энергии в Украине

Аннотация. Проанализировано современное состояние и тенденции развития альтернативной энергетики в Украине и мире, выявлены основные закономерности и проблемы. На основе анализа статистических данных проведена оценка результативности развития отрасли, а также сформированы практические рекомендации по совершенствованию инвестиционной среды и государственных механизмов стимулирования возобновляемой энергетики в Украине.

Ключевые слова: развитие альтернативной энергетики, возобновляемые источники энергии, "зеленый" тариф.